

Kolesarjenje Finska, Norveška (1.800 km)

Čista uživancija, čista jeba ... Ja, to je bil moto mojega letošnjega kolesarjenja po Laponski. Kolesarjenje ni bilo samo nabiranje dolžinskih in višinskih kilometrov, čeprav se jih je nabralo kar nekaj: tam nekje 1.800 km, približno 25.000 »višincev«, za sprostitev mišic pa 30 km teka na smučeh, 100-ka »hikinga«, nabrati sem morala nekaj hrane (cloudberry, borovnice, lisičke), uloviti ribo ...

Za začetek bom opisala najsevernejšo deželo Finske in kulture Sami – Laponsko. Večina Laponcev še danes živi v stilu svojih dedov, sredi prostranih gozdov, daleč od cest in televizije. Pravi Samiji so še vedno predvsem rejci severnih jelenov, ki zanje niso samo živali, ampak predstavljajo način življenja; ja, res – način življenja. To, kar krava ali pa »pujček« ne bosta nikoli za evropskega kmeta, kljub vsem subvencijam. Za Samije imajo čisto vse stvari v naravi dušo. Živali – ptice, losi, medvedi, severni jeleni – so njihove prijateljice, naklanjajo jim svoje življenje, ljubezen, skrb in trud. Jeleni jim dajejo vse, kar potrebujejo za življenje: meso za hrano, kože za postelje in odeje ter toplo obleko in obutev; iz kit delajo niti za šivanje; predelana mast je milo, kosti in rogovje uporabljajo za orodje in orožje. Dandanes je vsak jelen nekogaršnja last. Toda vsi jeleni SVOBODNO tekajo po prostranih gozdovih. Dvakrat na leto jih polovijo, določijo tiste za odstrel (okoli 30.000 letno), označijo mladiče, ki takoj po skotitvi zvesto sledijo materi (mladič pripade tistemu, čigar last je samica), ostale pa spustijo nazaj v beli svet. Za Laponca je največja žalitev, če ga vprašate, koliko jelenov ima. To je vedno uganka.

Naslednja sveta stvar za Fince (zadnja leta tudi zame) je SAVNA. Včasih so v njej umivali celo mrtve pred pokopom. To je kraj za sproščanje in druženje. Savna je simbol za očiščenje, čemur je namenjen poseben obred. Pred savnanjem iz brezovih vejic naredijo spodnjemu delu metle podobno pripravo. Med potenjem v savni to pomočijo v mrzlo vodo, se tolčejo po telesu in se očistijo grehov, pa še prijetno je. Ni kaj, prijetna je ta spovednica.

Dežna oprema je obvezna, saj se poleti vreme spreminja iz ure v uro. Jutranje sonce ne pove nič, dež prav tako ne. Čudovito je sonce ob POLNOČI. Ko si na Laponskem, je pravi užitek občudovati lepo naravo, neskončne gozdove in čista jezera. Če si lačen, ješ brusnice, borovnice, maline, si uloviš ribo. Če si žejen, piješ vodo iz najbližjega jezera.

Med drugo svetovno vojno je bila Laponska hudo bojišče. Med begom preko širnih gozdov so jo celo požgali. Ostale so le ena vas in pet cerkva. Med domačini kroži šala: vsak Nемеc, ki je pride v državo, mora na meji pustiti vžigalice.

Za Laponsko so poleti značilni komarji, ki se jim ne moreš izogniti, še posebej ob rekah in jezerih. Včasih celo kakšen jelen podleže prevelikemu številu pikov in umre. Na srečo pikajo samo samice, saj se samci prehranjujejo z rastlinskim sokom. Nek domačin je zatrdil, da je nekoč z enim udarcem po prijateljevem hrbtu ubil 64 komarjev. Domačini pravijo, da se jih čez čas tako navadiš, da sploh ne opaziš (beri: čutiš) več pikanja. Res je, človek se vsega navadi.

Na Laponskem se višek poletja konča v začetku avgusta. Zaradi polarnega dneva je 24 ur svetlo. Ko se dan začne krajšati, sonce sprva le za nekaj ur izgine za horizont. Ko vidiš prvo zvezdico na nebu, domačini pravijo, da prihaja zima.

Še dobro, da dobrohotni mož z belo brado od junija do avgusta ne sprejema reklamacij, saj sem mu nameravala vročiti pritožbo, naj naredi nov asfalt od Kaukonena do Rovaniemija. Je pa Božiček v Rovaniemiju na voljo od novembra do januarja, čeprav je bil pred tem doma v Sodankyli. Božiček je

le ena od globalnih reklamnih potez megalomanskih korporacij kapitalističnega sveta, ki mu konkurenco dela dedek Mraz.

Laponska je še vedno idealno skrivališče pred hitrim tempom sodobnega sveta. Nekaj malega želim povedati o svoji kolesarski turi po Laponski, po delu severnovzhodne Norveške ter osrednje Finske. Za ene je to »peace of cake«, za nekatere »vauu«, za mene »čisti odklop«.

Opolnoči z mojim finskim prijateljem začneva kolesarsko turo iz Kuusama. Polnočna svetloba te malo zmede, dá pa ti neskončno veliko energije. Ceste so mokre, meglica, jeleni na cesti, paziti je treba na lose, da nimaš neposrednega srečanja z njimi, saj se ti potem slabo piše (zaradi nesreče z losom umre več ljudi kot zaradi medvedov). Premražena ob šestih zjutraj prikolesariva v kraj Salla. Samo nekaj toplega bi pila, a je vse zaprto. Še dobro, da imam včasih oči na pecljih. Zagledam luč, v kuhinji gospo z belo kapo in gospoda, ki sedi in strmi skozi okno. Bog ve, kaj si je mislil. Glej ta dva norca. 😊 Ustavim. Ja, prednost je kolesariti z domačinom, ker bi se včasih z rokami težko kaj dogovorila. Tako pa sva zjutraj dobila topel zajtrk v hiši, ki nudi pomoč ljudem, ki nimajo denarja, so brez službe. V tej hiši imajo vsak torek zjutraj neke vrste delavnice, ki se začnejo s toplim zajtrkom.

Kolesariva dalje ob ruski meji do mejnega prehoda Kellosekä, kjer se morava obrniti, saj nimava ruske vize. Policaju na meji pa tako ali tako ni čisto nič jasno. Sledi pot proti Savukosku (Božičkova rojstna vas), Tanhui (nekoč rudnik zlata, sedaj muzej). Točno polnoč je, sonce vame meče zlate žarke. Morda zato, ker je tukaj še vedno nekaj zlata, ali pa zaradi polarnega dne. Sodankylä, Vuotso, Kiiilopää ... po 230 km je čas za spanje. Zjutraj, preden nadaljuješ pot, v Kiiilopää prija dimna savna, pa četudi se je že malo ohladila čez noč. Ivalo (najbolj severno letališče na Finskem). V dežju na poti v Inari (Inari lake – drugo največje jezero na Finskem, če rešujete križanke) srečava dva kolesarja, Rito in Guida iz Švice. Samo dobrih deset minut je potrebnih, pa lahko dobiš dobre prijatelje, ki čutijo in dihajo enako kot ti. Dogovor, sprejet na cesti, sta Rita in Guido upoštevala ter me na poti domov v Švico čez dobra dva meseca s kolesi obiskala pri meni doma. Čestitke obema. Sledita Utsjoki (najbolj severno mesto Finske oz. Laponske) in Nuorgam (najbolj severna točka – vas na Finskem). Potem greva na Norveško do Savda, ko je pred tabo samo še »ice see«. Če nimaš čolna, se ustaviš in se vračaš nazaj do Tana bridgea, nato ob reki Tana po Norveški spet do Utsjokija, kjer se najprej malo pogreješ, posušiš premočena oblačila na električni pečki, ki ti jo priskrbijo v kiosku »PORO KEBAB« (poro v finščini pomeni jelen). Ob treh zjutraj zapirajo, zato je treba najti prostor za šotor; termometer kaže samo pet stopinj. Zjutraj pa dalje: Utsjoki, Karasjok, Suossjavri, Kautokeino (čas za spanje in vojno s komarji). Po zajtrku sledi kolesarjenje proti Rovaniemiju. Želim, da bi si Božiček malo popravil asfalt na cesti, ki vodi k njemu, saj sem občasno že mislila, da sem dobila pretres možganov. Obiskati moram Santa Claus village (posel cveti, še zadnje upanje za odrasle in uresničitev sanj za otroke, da so bili pri Božičku). Zame so še najbolj zanimive gradbene jame, iz katerih kar rastejo objekti. Profesionalna deformacija oči. Sledijo Vanttauskoski, Posio, Kuusamo, gremo proti Kuopiu. Vmes mi pol dneva še uspe teči na smučeh, in sicer v kraju Leppävirta, kjer vsi poznajo našo Petro Majdič. Sledi kolesarjenje čez pokrajino jezer (na Finskem je več kot 188.000 jezer); včasih bi bila pot lažja s kajakom kot s kolesom. Na koncu ugotovim, da sem prehitro kolesarila in da moram že domov. V Varkausu se usedem na avtobus, sledi peturno opazovanje pokrajine do Helsinkov.

Dokler nisem zapisala zgodbe in je objavila, sem še vedno mislila in čutila, da kolesarim tam zgoraj. FOTKE pa v albumu KOLESARJENJE!

Pleterje, junij 2016